Integrējas vidē, saglabājot nacionālo identitāti

1999. gadā tika aizsākta izglītības reforma mazākumtautību skolu pārejai uz izglītību valsts valodā. Reforma norisinās vairākos posmos. Šogad 1. septembrī mazākumtautību skolās 10. klasē jāīsteno pāreja uz mācībām latviešu valodā 60 procentu apmērā. To paredz arī Saeimā pieņemtais likums par grozījumiem Izglītības likumā, ko izsludinājusi Valsts prezidente un kas stāsies spēkā 27. februārī. Vairākas mazākumtautību skolas valstī šai pārejai nav gatavas, pretojas, rīkojot protesta mītiņus, kuros iesaista skolēnus. Tajā pašā laikā aizvadīto piecu gadu laikā no valsts budžeta iztērēti DESMIT MILJONI **latu krievu pedagogu sagatavošanai, kā arī valsts valodas kursiem. Savukārt tie skolotāji, kuri priekšmetus māca bilingvāli,** SAŅEM PIEMAKSAS.

Preiļu rajona mazākumtautību skolas protesta akcijās nepiedalās, bet pa šiem gadiem ir nopietni strādājušas, veikušas lielu sagatavošanās darbu, lai plānveidīgi un bez stresa pārietu uz izglītību valsts valodā. Izrādās, Preiļu rajona skolu nostāja ir kā dadzis acīs tiem politiķiem, kas uzņēmušies cīņas vadību pret valsts valodas ieviešanu mazākumtautību skolās. Preiļu 2. vidusskola saņēmusi Saeimas deputāta J. Plinera pa faksu atsūtītu vēstuli, kurā viņš izteicis vēlēšanos tikties ar skolēnu vecākiem, lai «izskaidrotu grozījumus». Skola tagad apzina vecākus, vai viņiem ir vēlēšanās ar šo politiķi tikties.

Saudzīgi veikta integrācija

Preiļu 2. vidusskola rajonā ir līdere pārejai uz apmācībām valsts valodā. Skolas pedagogu kolektīvs ar direktoru priekšgalā, audzēkņi un viņu vecāki pēdējo piecu gadu laikā ir nopietni strādājuši, lai šī pāreja un krievu tautības skolēnu integrācija latviešu vidē būtu psiholoģiski un sociāli saudzīga, tajā pat laikā saglabājot nacionālās tradīcijas, kultūru un reliģiskās piederības īpatnības.

Preiļu 2. vidusskolas direktors OĻEGS HĻEBŅIKOVS, atskatoties uz noieto ceļu pārejā uz valsts valodu, uzsvēra vairākus posmus, kas mērķtiecīgi sekoja viens otram:

— 1998./99. mācību gadā tika atvērta 5. klase ar padziļinātu latviešu valodas apguvi, kā arī atvērta 10. klase ar latviešu mācību valodu. Sākumskolas klasēs tika uzsākta dabas mācības pasniegšana latviešu valodā. 1999./2000. gadā uzsākts darbs sākumskolas 1. – 3. klasē bilingvālās izglītības III modeļa ieviešanai, vides veidošana valsts valodas pielietojumam, maksimāli tika izmantotas iespējas pedagogu tālākizglītībai. Nākamajā mācību gadā tika izstrādātas un iesniegtas licencēšanai skolas izglītības programmas: divi bilingvālie modeļi, latviešu mācībvalodas un krievu mācībvalodas vispārējās vidējās izglītības programmas, turpinājās sadarbība ar projekta «Atvērtā skola» dalībniekiem.

Turpmākajos mācību gados sagatavošanās pārejai uz mācībām valsts valodā vērsās plašumā un dziļumā. Vidusskolu absolvēja pirmā 12. klase, kas vidējās izglītības programmu bija apguvusi latviešu valodā.

2003./04. macību gadā nokomplektētas divas vidusskolas klases ar mācībām latviešu valodā. Patlaban vidusskolas posmā ir tikai viena 11. klase, kurā mācības notiek krievu valodā.

Jaunās prasības, kas paredzētas Izglītības likuma grozījumos un attiecas uz mazākumtautību skolām, Preiļu 2. vidusskolu nebaida. Ir licencēta programma mācībām latviešu valodā. Skola līdz maijam gatavojas iegūt licenci otrai mācību programmai, kas varētu būt ar profesionālu ievirzi, vai arī atbilstoši grozījumiem – ar 60 procentiem mācību priekšmetu valsts valodā un 40 procentiem – krievu valodā.

Nav zināma metodika

Katram skolēnam zināšanas vieglāk būtu apgūt savā dzimtajā valodā, uzskata **Līvānu 2. vidusskolas direktore KLAVDIJA DAUKŠTE.** Taču viņa atzīst, ka skola ir pilnībā gatava Izglītības likuma grozījumos paredzēto valodas proporciju ieviešanai. Skolā jau patlaban ir licencēta programma vēstures, ģeogrāfijas, bioloģijas, sporta, kultūrvēstures pasniegšanai valsts valodā. Par jautājumiem, kas saistīti ar pāreju uz mācībām valsts valodā, daudz diskutēts skolas padomē, tie apspriesti ar skolēniem, vecākiem, pedagogiem.

— Skolēni labi saprot, ka bez zināšanām valsts valodā viņi nevar piedalīties mācību priekšmetu olimpiādēs vai projektos ne rajona, ne reģiona vai valsts līmenī, jo tās notiek latviešu valodā, — teica Klavdija Daukšte.

Stāstot par paveikto darbu Līvānu 2. vidusskolā, direktore atzinīgi novērtēja skolēnu centību, kas atsevišķos eksaktajos priekšmetos jau tagad ieviesuši vārdnīcas, kurās blakus terminiem krievu valodā pierakstīts latviskais tulkojums.

Audzēkņu vecāki izteikuši vēlēšanos, lai atsevišķu priekšmetu stundu skaits tiktu palielināts vielas labākai apguvei.

Vairums no pedagogiem, kas priekšmetus mācīs valsts valodā, ir latviešu tautības, vajadzības gadījumā spēj strādāt bilingvāli. Krievu tautības pedagogi ir mācījušies latviešu valodas apguves kursos, ko apmaksāja valsts, arī patlaban turpina valodas apgūšanu.

Lai vidusskolas posmā pāreja uz mācībām valsts valodā skolēniem nebūtu pārāk sarežģīta, vairāki priekšmeti skolā jau no 1. klases tiek pasniegti bilingvāli.

Klavdija Daukšte kā trūkumu atzina to, ka patlaban nav sagatavots skaidrojums un metodika mācību priekšmetu skaita noteikšanai, lai tas atbilstu paredzētajiem 60 procentiem.

Vakarskolās problēmu nesaskata

Preiļu rajona vakara (maiņu) vidusskolas direktore KLAVDIJA ZARĀNE stāstīja, ka skola nesaskata nekādu problēmu Izglītības likuma grozījumu ieviešanā. Akreditējot skolas mācību programmu, piecu mācību priekšmetu: matemātikas, fizikas, ķīmijas, lietišķās informātikas un psiholoģijas programmas ieguvušas licenci pasniegšanai valsts valodā. Tiem jāpieskaita latviešu valoda un literatūra.

Līvānu novada vakara (maiņu) vidusskolas direktore ILZE VANAGA informēja, ka skolas kolektīvs mērķtiecīgi un laicīgi uzsācis gatavoties pārejai uz mācībām valsts valodā. Jau patlaban licencētas piecas programmas, kas mazākumtautību klasēs mācāmas valsts valodā: vēsture, lietišķā informātika, ģeogrāfija, veselības mācība, bioloģija. Jaunajā mācību gadā valsts valodā mācāmo priekšmetu skaits 10. klasē tiks papildināts ar kultūras vēsturi un biznesa ekonomikas pamatiem.

Uz 10. klasi atnāk arī tādi jaunieši, kuriem pati dzīve likusi apgūt valsts valodu, jo bez tās zināšanām darba vietā viņi nevar veikt savus pienākumus.

L.Rancāne